

Vijftig jaar *Over taal* in Vlaanderen

FILIP DEVOS

De geschiedenis van Over taal en zijn voorgangers, Taalbeheersing in de administratie en Taalbeheersing in de praktijk, die meteen een geschiedenis van vijftig jaar taal in Vlaanderen zal worden, moet nog geschreven worden. In deze bijdrage proberen we daarom naar aanleiding van de jubileumjaargang enkele feiten en feitjes op een rij te zetten. Grasduinend in vijftig jaargangen is dit overzichtje tot stand gekomen. Het beoogt dus zeker geen volledigheid.

1962-1984: Taalbeheersing in de administratie

In juni 1962 verschijnt op initiatief van Paul Buyse en Willy Penninckx, taalambtenaren in respectievelijk de Raad van State en de (toenmalige) EEG, het eerste nummer van *Taalbeheersing in de administratie*. 'Dit nieuwe tijdschrift', aldus de redactie, 'wil een hulpmiddel zijn voor hen, die zich als ambtenaar, magistraat, officier, leraar, kortom door de eisen van hun vak, hun beroep en hun maatschappelijke functie voor de verplichting gesteld zien vooral het geschreven Nederlands zo zuiver mogelijk te hanteren.' Verder is sprake van de 'actieve steun' 'van overheidswege'.

Van 1962 tot 1988 zou het (oorspronkelijk maandelijks) tijdschrift losbladig verschijnen als een naslagwerk voor Vlamingen op het gebied van de Nederlandse taalzorg.

Tot de redactie behoorden zeker (voor zover dit nog te achterhalen is): P. Buyse, A. Fouwels, W. Penninckx, M.

Van Nierop en J. Verhasselt. Vijftig jaar later maakt A. (Antoon, kortweg Ton) Fouwels nog altijd deel uit van de redactie.

De auteursnamen onder de bijdragen worden in den beginne afgekort (J. Vg., B.J., F.D.H., W. Px, C.B., A.W.t. H., J.V., M.v.N., A.D.M. enz.), wat de identificatie van de auteurs niet makkelijk maakt. De eerste bijdragen behandelen 'Purisme' en 'Zuidnederlands'.

Van de losbladige editie 1962-1988 verschijnen samen 5023 bladzijden in de volgende zes rubrieken ('in handige verzamelmappen'):

- I Algemeen: blz. 1 t.e.m. 1246
- II Termen en wendingen: blz. 1 t.e.m. 1702
- III Proeve van tekstverbetering: blz. 1 t.e.m. 310
- IV Documentatie: blz. 1 t.e.m. 552
- V Varia: blz. 1 t.e.m. 156
- VI Adviezen van de Raad voor Taaladvies: blz. 1 t.e.m. 88

1972: 'Op 5 december 1972 werd *Taalbeheersing* naar aanleiding van zijn tienjarig bestaan in de bloemetjes gezet op het *kasteel van Ham* te Steenokkerzeel' (I 401). Paul Buyse krijgt uit naam van Zijne Majesteit de Koning de versierselen van officier in de Kroonorde overhandigd. Willy Penninckx eindigt zijn toespraak namens de redactie met de woorden: 'Voor het behoud van onze culturele identiteit in Europa zullen we een sterk taalbewustzijn nodig hebben. Zonder taalbeheersing is taalbewustzijn ondenkbaar. Daarom is het de hoop van de redactie nog in lengte van jaren op vruchtbare wijze te kunnen bijdragen tot het behoud en de bloei van onze taal in de overheidsdiensten en daardoor in het gehele land.

De taal is immers, dames en heren, als een vrouw: we houden van haar, maar we beheersen ze... nooit helemaal.'

1973: de Visser-Neerlandiaprijs 1972 van het Algemeen Nederlands Verbond gaat naar Paul Buyse, 'oprichter en directeur van *Taalbeheersing in de administratie*, voor zijn baanbrekend werk voor een goed Nederlands taalgebruik, vooral in de overheidsadministratie' (I. 421).

1979: '*Taalbeheersing* rouwt om het heengaan van redactielid en medewerker Maarten van Nierop, hier en elders ook, zo niet beter bekend als *M.v.N.*' 'Hij behoorde tot de initiatiefnemers van dit tijdschrift, heeft er vele bijdragen in verzorgd, was een ijverig redactielid' (I. 719).

1982: '20 jaar taalbeheersing'; de resultaten van een enquête verschijnen: '79,9 % van de lezers vindt *Taalbeheersing in de administratie* zonder meer een goed tijdschrift' (I. 953). Vanaf september-oktober 1982 wordt de publicatiedatum vermeld op de losbladige uitgave. Er verschijnt een *Gids voor de nummers 1 t/m 199* (1962-1982), verzorgd door Louisa Van den Bruele-Sterck.

1987: er verschijnt een 'in memoriam Jan Verhasselt (1905-1987)': 'Verhasselt is sinds het ontstaan van het blad in 1962, tot enige tijd voor zijn dood, een twintigtal jaren lang, een van de trouwste leden van de redactie en ongetwijfeld de meest produktieve medewerker van *Taalbeheersing in de administratie* geweest' (I. 1207).

1985-1997: Taalbeheersing in de praktijk

1985: in januari 1985 wordt het blad omgedoopt tot *Taalbeheersing in de praktijk*. Het richt zich voortaan tot lezers die 'niet langer alleen maar over de *zuiverheid* van de taal bezorgd zijn', maar die ook belangstelling hebben voor 'een goed gebruik van de taal als communicatiemiddel'. 'De jongste jaren is dit tijdschrift zijn doelgroep – 'de ambtenaar' – en zijn doelstelling – 'vooral het geschreven Nederlands zo zuiver mogelijk (leren) hanteren' – ruimer beginnen te zien.'

Er verschijnt een 'Ten geleide': onder de titel 'Taalbeheersing in de administratie' heet nu 'TAALBEHEERSING IN DE PRAKTIJK'. De naamsverandering komt er na 23 jaar, 209 nummers en ruim 3300 bladzijden.

1989 (jrg. 28): het tijdschrift verschijnt niet langer losbladig, maar er zijn voortaan vijf ingebonden nummers per jaargang. Een abonnement kost 1041 frank. Het tijdschrift verschijnt 'onder hoge bescherming van de Vlaamse Raad'.

Directeur: Paul Buyse; algemeen secretaris: Johan Nootens; redactiesecretaris: Willem Muylaert; redactie: Eugène Berode, Clem Bit-

tremieux, Frans Claes, Jan Demol, Antoon Fouwels, Guido Geerts, Alfons Maes, Willem Muylaert, Paul Nechelpuut, Willy Penninckx, W. Plouvier. Er verschijnen 164 blz. Er verschijnt een 'klapper' op de nummers 201-229 (jaargangen 1983 t/m 1988).

1990 (jrg. 29): er verschijnen 164 blz.

1991 (jrg. 30): Ruud Hendrickx treedt toe tot de redactie. Willy Penninckx krijgt in juni de Orde van de Vlaamse Leeuw. Hugo Brouckaert spreekt de laudatio uit. Zijn tekst verschijnt kort nadien in *Nederlands van Nu*. De eerste (en enige) Taaltrofee van het tijdschrift wordt uitgereikt aan Louis Vanvelthoven, voorzitter van de Vlaamse Raad. Redactielid Jan Demol overlijdt. Er verschijnen 160 blz.

1992 (jrg. 31): Hugo Brouckaert treedt toe tot de redactie. Vanaf het laatste nummer kost een abonnement 1145 frank. Er verschijnen 161 blz.

1993 (jrg. 32) en **1994** (jrg. 33): er verschijnen 160 blz.

1995 (jrg. 34): vanaf nr. 2 verlaat W. Plouvier de redactie. Er verschijnen 160 blz.

1996 (jrg. 35): Willy Penninckx overlijdt in november 1996. 'De motor, de spil van de redactie' noemt Paul Buyse hem in zijn 'In memoriam' in het nr. 1 van 1997. Er verschijnen 168 blz.

1997 (jrg. 36): Clem Bittremieux verlaat de redactie. Er is geen redactiesecretaris meer. Er zijn nog 11 redactieleden. Er verschijnen 164 blz. Vanaf nr. 4 staat het tijdschrift 'onder de hoge bescherming van het Vlaams Parlement'. In nr. 5 kondigt de redactie een nieuwe benaming aan. 5576 bladzijden zijn tot nu toe verschenen.

Alle (oud-)redactieleden (chronologisch):

Paul Buyse (†1999), Willy Penninckx (†1996), Antoon (Ton) Fouwels, Jan Verhasselt (†1987), Clem Bittremieux (†2003), Jan Demol (†1991), Guido Geerts, Paul Nechelpuut, W. Plouvier (†19??), Maarten van Nierop (†1979), Johan Nootens, Willem Muylaert, Eugène Berode (†2011), Frans Claes (†2006), Alfons (Fons) Maes, Ruud Hendrickx, Hugo Brouckaert, Marianne Boone, Geert Craps, Sylvianne De Schepper, Natalie Hulsen, Filip Devos, Piet Creten, Maité Gardedieu, Albert Oosterhof

1998-2011: Over taal

Vanaf januari 1998, na 36 jaargangen en 5576 bladzijden, heet het vroegere *Taalbeheersing* gewoon *Over taal*. Het blad was, aldus de toenmalige redactie in het laatste nummer van 1997, 'dringend aan vernieuwing en verjonging toe'. Het redactionele beleid was van een 'verbijsterende eenvoud': 'wij willen een blad maken voor al die Vlamingen die het Nederlands als een vanzelfsprekendheid ervaren en die er dag in dag uit in leven en mee werken'.

1998 (jrg. 37): het tijdschrift verschijnt in een nieuw (A4-)formaat. Er is een gedeeltelijk nieuwe redactie: Marianne Boone (nieuw), Hugo Brouckaert, Geert Craps (nieuw), Ton Fouwels, Fons Maes, Johan Nootens (nieuw). Een abonnement kost 1145 frank. Voor het eerst is er een adviesraad: Paul Buyse, Frans Claes, Guido Geerts, Ruud Hendrickx, Willem Muylaert (allen vroegere redactieleden) en Marianne Van Scherpenzeel (nieuw). In het eerste nummer verschijnt onder de titel 'Vaneigens' een edito. Er verschijnen 120 blz. Dit jaar verschijnt een klapper voor de jaargangen 28 tot en met 36 (1989 tot en met 1997), bijgewerkt door Josette Lecomte. Vanaf nu wordt jaarlijks ook een *Klapper* gemaakt en aangevuld (door Hugo Brouckaert).

1999 (jrg. 38): in nr. 1 verschijnt een 'In memoriam' voor Paul Buyse. 'Paul Buyse behoorde tot de generatie die na de Tweede Wereldoorlog opkwam voor de rechten van de Nederlandse taal bij de overheid en leverde in talrijke publicaties baanbrekend werk op het gebied van taalzorg, niet het minst als directeur van *Taalbeheersing in de praktijk*, de voorganger van ons blad.' Er verschijnen 120 blz.

2000 (jrg. 39): er verschijnt een dubbelnummer (nr. 4/5) waarin het einde van 'Joops column' aangekondigd wordt. Er verschijnen 110 blz.

2001 (jrg. 40): in nr. 1 treedt Sylvianne De Schepper toe tot de redactie en verlaat Johan Nootens de redactie. Hij gaat naar de redactieraad. Een abonnement kost 29,69 euro (1198 fr.). Voor het eerst verschijnt de etymologierubriek van Marlies Philippa. In nr. 4 verlaat Sylvianne De Schepper de redactie. Er verschijnen 112 blz.

2002 (jrg. 41): in nr. 1 treedt Natalie Hulsen toe tot de redactie. De adviesraad blijft dezelfde. In nr. 1 wordt een nieuwe lay-out aangekondigd. Nr. 5 bevat een kort stuk van Geert Craps over 40 jaar *Over taal* (een bloemlezing van enkele taaladviezen). Er verschijnen 132 blz.

2003 (jrg. 42): er verschijnen 116 blz. Een abonnement kost nu 30,70 euro. In nr. 1 staat voor het eerst een taalquiz.

2004 (jrg. 43): vanaf nr. 1 bestaat de adviesraad uit Filip Devos, Mariëlle Leijten, Gert Meesters, Marianne Van Scherpenzeel

en Sara Verbrugge. Een abonnement kost nu 34,74 euro. Vanaf nr. 5 treden Filip Devos en Piet Creten toe tot de redactie. Hugo Brouckaert verlaat de redactie. De adviesraad bestaat nu uit: Hugo Brouckaert, Mariëlle Leijten, Gert Meesters, Johan Nootens, Marianne Van Scherpenzeel en Sara Verbrugge. Er verschijnen 116 blz.

2005 (jrg. 44): voor het eerst heeft *Over taal* een ondertitel: 'tijdschrift voor taal, tekst en communicatie'. Een abonnement kost 35,64 euro en er verschijnen 124 blz.

2006 (jrg. 45): vanaf nr. 1 treden Maïté Gardedieu en Albert Oosterhof toe tot de redactie. Vanaf nr. 2 komen er voortaan telkens 140 blz. per jaargang met vaste rubrieken (twee Interviews, twee Taalwerken, een Taalkronkels, een Idioom & Co, een Broodje taal, een Dossier, een Column, vier bladzijden Te boek en een Quiz). In nr. 5 verlaat Maïté Gardedieu alweer de redactie. Een abonnement kost 36,27 euro en er verschijnen 136 blz.

2007 (jrg. 46): Filip Devos wordt hoofdredacteur en er is niet langer een adviesraad. Voor het eerst wordt melding gemaakt van de website: www.overtaal.be. De ondertitel verandert in: 'tijdschrift over taal, tekst en communicatie'. Er verschijnen 140 blz. In nr. 4 verlaat Geert Craps de redactie.

2008 (jrg. 47): in nr. 1 kost een abonnement 32,79 euro (exclusief verzendingskosten), in nr. 2 32,48 euro (exclusief verzendingskosten). In nr. 4 verlaat Piet Creten de redactie. Er verschijnen 140 blz.

2009 (jrg. 48) en **2010** (jrg. 49): een abonnement kost 34,12 euro en er verschijnen 140 blz. Vanaf nr. 4 van 2010 volgt Bruno Scheers Patrick van Assche op als uitgever van *Over taal* bij UGA.

2011 (jrg. 50): in nr. 1 verschijnt een edito naar aanleiding van 50 jaar *Over taal*: 'De kronkelende wegen van *Over taal*'. In de voorbije 49 jaargangen zijn 7222 bladzijden verschenen. Vanaf nr. 3 staat het tijdschrift niet langer 'onder de hoge bescherming van het Vlaams Parlement'. In vijftig jaar tijd zijn 7362 blz. verschenen. *Over taal* viert zijn 50ste verjaardag op 8 december in Het Pand in Gent. Er verschijnt een aan het tijdschrift zelf gewijd jubileumnummer.

Filip Devos is docent Nederlands aan HoGent Toegepaste Taalkunde, sinds 2004 redactielid en sinds 2007 hoofdredacteur van Over taal.

e-mail: filip.devos@overtaal.be